

מן הקודש בכוח לקודש בפועל

מדור דור, מאז אותו עשור לחודש במצרים, ששבת היה, בו נדרשנו לקחת שה לבית אבות שה לבית, ואזרנו חיל לעמוד במשימה האלהית הזו, שללא ספק כרוכה הייתה בסכנת חיים ממש מפאת המצרים הרואים את אלילם כבול לכרעי המטה מזומן לשחיטה, ודרשה מאתנו מסירות נפש אין קץ, לא חדל עמנו להתכונן לגאולה העתידה לאור הגאולה שעברה. סך הכל, חיי עמנו אינם אלא תהליך רציף, שכולו מעבר מגאולה שהייתה בנס לגאולה העומדת אחר כתלנו, שעלינו להביאה במו ידנו, על אף שאנו יודעים היטב שתגלה גם היא בנס ותפרוץ בעולם. חדורי ההכרה שזו נחלתנו לעד, אנו שואבים את הכוחות לצאת מכל ה'מצרים' ומכל הכבלים. כל ליל התקדש חג הממשמש ובא הינו סימפוניה המלווה בצלילה את פירסום הכרה זו, פירסום ניסא. סימפוניה זו מרוממת אותנו, כלל ופרט יחדיו, למרומי הדבקות בה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, אל אותה דבקות שתלמידי רבי אלעזר בן עזריה ור"ע ושאר התנאים לא העלו על דעתם. כתלמידי ענקי ישראל, ללא ספק הם היו מסתמא גם גדולים, ובכל זאת לא העלו בדעתם שרבותיהם התנשאו לפיסגת דבקות בה' כה נשגבה, שאפילו קרית שמע עם כל קדושתו, מתגמד לעומתה, הרבה מעבר לתלמידי רשב"י שעליהם אמרו רבותינו בשבת (יא). שתורתם פוטר אותם מתפילה אבל לא מקריאת שמע. אברעת התנאים האלה, בסיפור יציאת מצרים המעורר מחדש שבכל שנה ושנה את עצם ההשגחה האלהית, ומוריד את השכינה עצמה על המרבה בו, הפכו את המעמד לכה מקודש, שאף מק"ש הם היו פטורים. הלא בליל שימורים לכל בני ישראל, אפילו ההדיוט שבנו פטור מק"ש על המטה, ואותם הענקים המשיכו את השמירה ואת ייחוד שמו ית' גם לתוך היום. אין לבא לכל אותם התלמידים בטענה, כי לא כל מוזיקאי יכול להיהפך למלחין בחסד עליון.

בליל זה מבנה הסימפוניה ברור, וכולו מתווה במזמור היום: 'רוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו'. אנו פותחים את הלילה בהכרזת מימד הקדושה של עם ה' (קדש), ומתוך הכרה ברורה זו, אנו קובעים שלא ניתן לגשת לעולמו של ה' בלי טהרה (ורחץ), אף אם מעולם זה מתייצב לעתים בפנינו בפניו ובצדדיו הקשים (כרפס-מרור ראשון) משום שגילוי השגחת ה' בעבר הספיקה ללמדנו שגם כבלי ה'אסורים בקושרות' היא מצליחה לקרוע, יהיה זה במחיר הפיכת עולמו וחוקיו כקריעת ים סוף (יחץ). הכרה זו כה ברורה שאין אנו יכולים לא לשתף כל איש מישראל לה, ואנו מספרים ביציאת מצרים (מגיז) תוך חתימה בגאולה עתידית בכל רגע ורגע. בזכות הבנה זו ואמונה זו, אנו יכולים לגשת וליהנות מעולם המעשה וכל חלקיו שברא הקב"ה 'ליהנות בהם בני אדם' באמונה ובבטחון, אבל לא מבלי לזכור את העבר הקשה (מצה ומרור), כי זכרון זה הוא המאפשר לנו לעלות על שולחן מלכים ולשמוח בגאולתנו ובפדות נשפנו, גאולה אחרי גאולה (ארבע הכוסות) עד השגת החירות המוחלטת באכילת קרבן פסח, אותה אכילה שאין מפטירם אחריה דבר, באשר המציאות כולה נהפכת לראויה לעולם נשגב יותר מכל מה שאנו מכירים בעולם הזה. הקרבת קרבן פסח, אותו כבש אליל מצרי, היא ביטוי ליכולתנו להתנשא מעל התרבות השלטת, ולקעקע את יסודתיה מפאת צדדיה הקלוקלים. ואכילתו, היא כשרון שה' נטע בנו המאפשר לקחת ממנה כל דבר חי, כל דבר הראוי לתועלת תוך עזיבת עצמות אותה תרבות ('ועצם לא תשברו בו') באשר אינה יכולה להיות בסיס לקדושה. יכולת זו להתנשא מעל הנתון, מעל המקובל, היכולת להגיע מתוך מציאות שפלה נתונה אל הנשגב, אל הטהור, היכולת לא להיכנע לאילוצים, זוהי החירות הישראלית האמיתית והפנימית. חירות זו שהיא הכשרון להתעלות מתוך העולם, ובתוך העולם, אל כל מה שמעבר לזמן, למקום, לאילוצים ואף לאיומים זכינו לה לנצח ביציאת מצרים. אכילת מצה אינה אלא זה. בליל שימורים זה לדורותינו, שהוא כולו ליל חינוך לדורות, חובת קודש ללמד לבנים השואלים אותנו 'מה העבודה הזאת לכם', בניסוח זה או אחר, שיום העצמאות הוא אחרי פסח, קרי, שללא חירות רוחנית, ללא חירות מניעה לעמים ולתרבויותיהם, לא תושג עצמאות אמיתית, ובדאי לא קדושה הראויה לנו ולבנינו עד עולם. חג כשר ושמח לכל בני ישראל.